

PREGLEDNI NAUČNI ČLANAK

Dr Damir Juras*
Sandra Barešić**
Nedjeljko Potkonjak***

PREKRŠAJNO SANKCIONIRANJE VOŽNJE POD UTJECAJEM ALKOHOLA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Apstrakt: U radu se razmatraju zakonodavstvo, slučajevi iz sudske prakse te statistički podaci o prometnim prekršajima i sankcioniranju vozača za prekršaj vožnje pod utjecajem alkohola. Zaključak autora je da je vožnja pod utjecajem alkohola izuzetno opasna za samog vozača, ali i za druge sudionike u prometu, te je zakonsku regulativu i sudsku praksu u izricanju kazni i zaštitne mjere zabrane upravljanja motornim vozilom, cijeneći opću i posebnu svrhu prekršajnopравnih sankcija, potrebno ujednačiti i postrožiti.

Ključne riječi: prekršajnopравne sankcije, prometni prekršaji, vožnja pod utjecajem alkohola, zabrana upravljanja motornim vozilom, zaštitna mjera.

1. UVOD

Prekršaji i prekršajnopравne sankcije propisuju se samo za ona ponašanja kojima se tako povređuje ili ugrožava javni poredak, društvena disciplina i društvene vrijednosti zajamčene i zaštićene Ustavom Republike Hrvatske, međunarodnim pravom i zakonima čija zaštita nije moguća bez prekršajnopравnog sankcioniranja, a njihova se zaštita ne ostvaruje kaznenopравnom prisilom¹. Prekršajnopравne sankcije koje se mogu propisati

* Voditelj Službe za unutarnju kontrolu u Ministarstvu unutarnjih poslova Republike Hrvatske

e-mail: djuras@mup.hr

** Služba za unutarnju kontrolu u Ministarstvu unutarnjih poslova Republike Hrvatske

e-mail: sbaresic@mup.hr

*** Služba za unutarnju kontrolu u Ministarstvu unutarnjih poslova Republike Hrvatske

e-mail: npotkonjak@mup.hr

1 Kaznena djela i kaznenopравne sankcije propisuju se samo za ona ponašanja kojima se tako povređuje ili ugrožavaju osobne slobode i prava čovjeka te druga prava i društvene vrijednosti zajamčene i zaštićene Ustavom Republike Hrvatske i međuna-

zakonom kojim se propisuje prekršaj i koje se mogu izreći, odnosno primijeniti prema počinitelju prekršaja su: kazna (novčana kazna i zatvor) i zaštitne mjere. Opća svrha propisivanja i izricanja ili primjene svih prekršajnopравниh sankcija jest da svi građani poštuju pravni sustav i da nitko ne počini prekršaj, te da se počinitelji prekršaja ubuduće tako ponašaju. Svrha je zaštitnih mjera da se njihovom primjenom otklanjaju uvjeti koji omogućavaju ili poticajno djeluju na počinjenje novog prekršaja. Zaštitna mjera ne smije se izreći ako nije u razmjeru s težinom počinjenog prekršaja i prekršaja koji se mogu očekivati, kao i sa stupnjem počiniteljeve opasnosti (čl. 1, čl. 5. st. 1, čl. 6. i čl. 51. i 51. a Prekršajnog zakona²).

U teoriji i praksi ne postoji suglasje da li i koju minimalnu količinu alkohola treba dopustiti vozačima motornih vozila³, no postoji suglasje da alkohol u krvi vozača, a posebice u velikom iznosu, znatno smanjuje psihofizičke sposobnosti vozača⁴, čime se ugrožava njegova i sigurnost

rodnim pravom da se njihova zaštita ne bi mogla ostvariti bez kaznenopravne prisile (čl. 1. Kaznenog zakona (nastavno: KZ), *Narodne novine*, br. 125/11, 144/12, 56/15 i 61/15).

- 2 Prekršajni zakon (nastavno: PZ), *Narodne novine*, br. 107/07, 39/13, 157/13 i 110/15
- 3 Prijašnji Zakon o sigurnosti prometa na cestama, *Narodne novine*, br. 105/04, je čl. 199. st. 1. vozačima i instruktorima vožnje zabranjivao upravljati vozilom na cesti ako u organizmu imaju alkohola ili opojnih droga, novčana kazna za iznos alkohola u krvi do 0,50 g/kg je iznosila od 500,00 do 1.500,00 kuna (čl. 199. st. 5.). Prilikom rasprave o prijedlogu navedenog zakona stavovi saborskih zastupnika nisu bili jedinstveni: „[...] najviše dvojbi izazvala je odredba članka 199., a koja se odnosi na prisutnost alkohola ili opojnih droga u organizmu. Iako svi sudionici u raspravi podržavaju ovođenje restriktivnih mjera, obzirom da udio alkoholiziranih vozača u Republici Hrvatskoj neprekidno raste, ipak su izrečena i mišljenja, da određivanje zabrane upravljanja vozilom ako vozač u organizmu ima alkohol, neće samo po sebi dovesti do smanjenja broja nesreća. Potrebno je možda ipak razmisliti o određivanju dozvoljene količine alkohola u organizmu, sukladno onim europskim zemljama koje ju određuju sa 0,2g/kg, iako se svi sudionici u raspravi slažu da cilj takve mjere mora biti taj da se kod vozača postigne navika neupravljanja vozilom ukoliko su konzumirali alkoholna pića” (Izvješće o Prijedlogu zakona o sigurnosti prometa na cestama, s Konačnim prijedlogom zakona, P.Z.E. br. 141 /skraćena P.Z.E. označava da se zakon usklađuje s propisima Europske unije/, www.sabor.hr/Default.aspx?art=6497 – uvid ostvaren 4. veljače 2017. g.); „Utvrđivanje čvrste granice između ugrožavanja sigurnosti prometa i granice vozačke nesposobnosti nije jednostavno niti se o tome može dati jednoznačno mišljenje [...] Do sada se donjom granicom ugrožavanja, u usporedbi s vožnjom bez utjecaja alkohola, smatrala koncentracija od 0,65 g/kg uključujući i sigurnosni dodatak od 0,15 g/kg zbog moguće tehničke pogreške u analizi i dobivala granica ‘ugrožavanja’ od 0,8 g/kg.”, Pavlović, Š., 2004, *Zakon o sigurnosti prometa na cestama*, Zagreb, Inženjerski biro, str. 175.
- 4 „Vožnja pod utjecajem alkohola društveno je neprihvatljiva! Neke analize stručnjaka upozoravaju da već 0,2 promila alkohola u krvi ima nepovoljan utjecaj na vožnju i ponašanje vozača. Već tako malene količine alkohola povećavaju samopouzdanje i smanjuju osjećaj odgovornosti, a istovremeno otežavaju zapažanje i usporavaju reak-

drugih sudionika u prometu, što je puno teža posljedica, koja zaslužuje svaku osudu⁵. Ovo posebice jer vozači pod utjecajem alkohola često voze neprilagođenom brzinom i brže od dozvoljenog.

Na području Republike Hrvatske tijekom 2016. godine⁶ evidentirano je 32.757 prometnih nesreća, od čega 21.978 s materijalnom štetom, 10.500 s ozlijeđenima i 279 s poginulim osobama. Ukupno je u tim nesrećama poginulo 307 osoba, 2.747 je teže, a 11.849 osoba lakše ozlijeđeno. Policijski službenici Ministarstva unutarnjih poslova su na području Republike Hrvatske tijekom 2016. godine, u odnosu na 2015. godinu, utvrdili povećani broj prekršaja vožnje pod utjecajem alkohola i nepodvrgavanja ispitivanju alkoholiziranosti.

cije vozača. Pod utjecajem alkohola vozač vrlo brzo prestaje biti svjestan svojih sposobnosti, relativizira opasnost i precjenjuje svoje vozačke sposobnosti. Pod utjecajem alkohola vozač postaje neoprezan i sklon ignoriranju prometnih propisa. Pod utjecajem alkohola rizik od nastanka nesreće raste progresivno, gotovo eksponencijalno! Rezultati ispitivanja utjecaja alkohola na sigurnost vožnje, provedenog u Njemačkoj (Medicinsko-psihološki institut iz Essena) pokazuju kako sadržaj alkohola u krvi od 0,5 promila udvostručuje, 0,6 promila utrostručuje, a 0,8 četverostručuje rizik od nesreće. Kod većih količina alkohola, npr. od jedan posto rizik je sedmerostruko veći, kod 1,2 promila alkohola rizik je deset puta veći, a kod 1,4 promila dvadeset puta veći.” Zuber, N., *Vožnja visokog rizika – vožnja pod utjecajem alkohola*, www.sigurno-voziti.net (uvid ostvaren 4. veljače 2017. g.); „Utvrđivanje koncentracije alkohola u krvi i mokraći vrlo je važno praktično pitanje u kriminalistici. [...] Stupanj akutne alkoholiziranosti utvrđuje se prema koncentraciji alkohola u krvi. Dobivene vrijednosti izražene u promilima upućuju na određeni stupanj alkoholiziranosti sa svim njegovim psihofizičkim posljedicama po konzumenta. Stadiji pijanstva u nas razvrstavaju se u sljedeće kategorije: trijezan 0,5 promila; pripit 0,5–1,5; pijan 1,5–2,5 promila; teško pijan 2,5–3,5 promila; koma 3,5–4,0 promila. Postoje razlike u toleranciji i načinu vladanja ljudi kod različitih koncentracija alkohola u krvi.” Čepek, V., Modly, D., Posavec, I., Veić, P., 1993, *Priručnik za obuku policajaca*, Zagreb, Ministarstvo unutarnjih poslova, str. 236–237; „Značajan broj zemalja zakonom određuje granicu dopuštene koncentracije alkohola u organizmu, sudionika u prometu, prije svega vozača. [...] Alkohol već kod 0,2 promila kod čovjeka izaziva fiziološke promjene i promjene u ponašanju pa se javljaju razjarenost, pospanost, podrhtavanje ruku, usporene su kretanje, smanjena je radna sposobnost i drugo.” „Već niska koncentracija alkohola u krvi djeluje na motorne i senzorne sposobnosti osobe koja upravlja motornim vozilom”, Poredoš, D., Beronić, H., Sarajlić-Vuković, I., Jerković, S., Dugonjić, E., 2004, *Alkohol i promet, Policijska i sigurnost*, 5–6, str. 212; Pavišić, B., Matiša, T., Klauda, S., Čop, R., 2015, *Komentar Zakona o sigurnosti prometa na cestama*, Zagreb, Vizura, str. 300; Zakonodavac je prisutnost alkohola u krvi iznad 1,50 g/kg, droge ili psihoaktivne tvari u organizmu propisao kao konstitutivni element kaznenog djela „Obijesna vožnja u prometu”, normiranog čl. 226. KZ-a.

5 Moslavac, B., 2015, Obijesno i grubo kršenje prometnih propisa uz nesposobnost za (sigurno) vožnju zbog prekomjerne alkoholiziranosti, *Hrvatska pravna revija*, 3, str. 79.

6 Izvor podataka za uvodni dio ovog rada: Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske (nastavno: MUP), Glavno tajništvo, Služba za strateško planiranje, analitiku i razvoj, dopis broj: 511-01-142-sl/17 od 9. veljače 2017.

Tablica 1: Utvrđeni prekršaji vožnje pod utjecajem alkohola i nepodvrgavanja alkotestiranju na području RH u 2015. i 2016. godini

Vrsta prekršaja	Broj prekršaja		
	2015.	2016.	+ - %
Upravljanje vozilom pod utjecajem alkohola	37.037	38.527	+ 4,0
– do 0,50 g/kg alkohola	2.182	2.599	+ 19,1
– od 0,51 do 1,00 g/kg alkohola	16.448	16.681	+ 1,4
– od 1,01 do 1,50 g/kg alkohola	10.525	10.932	+3,9
– preko 1,50 g/kg alkohola	7.882	8.315	+5,5
Nepodvrgavanje alkotestiranju	1.934	3.967	+6,7

Tijekom 2015. i 2016. godine vozači pod utjecajem alkohola su sudjelovali u velikom broju prometnih nesreća sa teškim posljedicama.

Tablica 2. Prometne nesreće i posljedice koje su uzrokovali vozači pod utjecajem alkohola prema stupnju alkoholiziranosti u 2015. i 2016. godini

Koncentracija alkohola (g/kg)	Prometne nesreće		Poginuli		Ozlijeđeni	
	2015.	2016.	2015.	2016.	2015.	2016.
do 0,50	124	174	1	1	33	47
od 0,51 do 1,50	2.147	2.054	45	21	879	766
više od 1,50	2.023	2.054	37	45	919	893
UKUPNO	4.294	4.282	83	67	1.831	1.706

2. KAZNE ZA VOŽNJU POD UTJECAJEM ALKOHOLA

Vozač vozila C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE i H instruktor vožnje, mladi vozač, kao i vozač vozila B kategorije kada upravlja vozilom u profesionalne svrhe (taksisti, vozači hitne pomoći, vozači u tvrtkama i tijelima državne vlasti itd.) ne smije upravljati vozilom na cesti niti početi upravljati vozilom ako u krvi ima alkohola. Vozač vozila kategorije A1, A2, A, B, BE, F, G i AM⁷ ne smije upravljati vozilom na cesti niti početi upravljati

7 Kategorije vozila propisane su odredbama čl. 217. Zakona o sigurnosti prometa na cestama, (nastavno: ZSPC), *Narodne novine*, br. 80/13, 158/13, 92/14, 64/15, pri čemu u B kategoriju spadaju motorna vozila, osim vozila AM, A1, A2, A, F i G kategorije

vozilom ako u krvi ima alkohola iznad 0,50 g/kg, odnosno odgovarajući iznos miligrama u litri izdahnutog zraka⁸. Smatrat će se da je vozač počeo upravljati vozilom ako je pokrenuo vozilo s mjesta⁹. Smatrat će se da vozač ima alkohola u krvi ako je njegova prisutnost utvrđena analizom krvi i urina ili analizom krvi¹⁰, mjerenjem količine alkohola u litri izdahnutog zraka¹¹, liječničkim pregledom ili drugim metodama i aparatima. Novčanom kaznom u iznosu od 700,00 kuna kaznit će se za prekršaj vozač i instruktor vožnje ako u krvi ima alkohola do 0,50 g/kg, odnosno odgovarajući iznos miligrama u litri izdahnutog zraka. Novčanom kaznom u iznosu od 1.000,00 do 3.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj vozač i instruktor vožnje ako u krvi ima alkohola iznad 0,50 do 1,00 g/kg, odnosno odgovarajući iznos miligrama u litri izdahnutog zraka. Novčanom kaznom u iznosu od 3.000,00 do 5.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj vozač i instruktor vožnje ako u krvi ima alkohola iznad 1,00 do 1,50 g/kg, odnosno odgovarajući iznos miligrama u litri izdahnutog zraka. Novčanom kaznom u iznosu od 5.000,00 do 15.000,00 kuna ili kaznom zatvora u trajanju do 60 dana kaznit će se za prekršaj vozač i instruktor vožnje

čija najveća dopuštena masa ne prelazi 3.500 kg i koja su dizajnirana i konstruirana za prijevoz ne više od osam putnika, ne računajući sjedala za vozača; motorna vozila ove kategorije mogu biti u kombinaciji s priključnim vozilom čija najveća dopuštena masa ne prelazi 750 kg. Ne dovodeći u pitanje odredbe propisa o tipnom odobrenju vozila o kojima je riječ, motorna vozila u ovoj kategoriji mogu se kombinirati s priključnim vozilom čija je najveća dopuštena masa veća od 750 kg, pod uvjetom da najveća dopuštena masa ove kombinacije vozila nije veća od 4.250 kg. U slučaju da je najveća dopuštena masa takve kombinacije vozila veća od 3.500 kg, takvom kombinacijom vozač može upravljati samo nakon što je položio vozački ispit za tu kombinaciju vozila iz nastavnog predmeta Upravljanje vozilom. Instruktor vožnje u autoškoli može biti osoba sa zanimanjem instruktora vožnje koja ima najmanje tri godine vozačku dozvolu za vozila B kategorije i kojoj je izdana dozvola instruktora vožnje određene kategorije te koja je navršila 24 godine starosti. Mladi vozač je vozač u dobi do 24 godine (čl. 2. st. 1. t. 69. i čl. 203. st. 4. ZSPC-a).

- 8 U zapisniku o ispitivanju količine prisutnog alkohola u organizmu, zbog mogućih dopuštenih grešaka u mjerenju, ispitivanjem utvrđena količina prisutnog alkohola u organizmu se umanjuje za 0,1 g/kg, odnosno odgovarajući iznos miligrama u litri izdahnutog zraka (čl. 24. st. 4. Pravilnika o načinu postupanja policijskih službenika u obavljanju poslova nadzora i upravljanja prometom na cestama, *Narodne novine*, br. 141/11, nastavno: Pravilnik).
- 9 Mirovanje vozila u stanju pripravnosti za započinjanje vožnje (npr. upaljen motor) treba smatrati kao pokušaj upravljanja vozilom, a stavljanje vozila u pokret kao početak upravljanja.
- 10 Pravilnik o uvjetima i načinu uzimanja krvi i urina od okrivljenika i drugih osoba te o uvjetima koje ovlaštene ustanove i tijela moraju ispunjavati da bi mogle obavljati poslove analize krvi i urina, *Narodne novine*, br. 86/14.
- 11 Niti prema odredbama ZSPC-a niti prema odredbama Pravilnika, policijski službenici ne moraju biti posebno osposobljeni za rukovanje mjernim uređajem, niti im mora biti izdano uvjerenje o osposobljenosti za obavljanje tih poslova.

ako u krvi ima alkohola iznad 1,50 g/kg, odnosno odgovarajući iznos miligrama u litri izdahnutog zraka. Novčanom kaznom u iznosu od 5.000,00 do 15.000,00 kuna ili kaznom zatvora u trajanju do 60 dana kaznit će se za prekršaj vozač i instruktor vožnje ako je pod utjecajem droga ili lijekova. Novčanom kaznom u iznosu od 500,00 kuna kaznit će se za prekršaj vozač bicikla i zaprežnog vozila ako u krvi ima alkohola iznad 0,50 g/kg, odnosno odgovarajući iznos miligrama u litri izdahnutog zraka ili ako je pod utjecajem droga ili lijekova. Novčanom kaznom u iznosu od 5.000,00 kuna ili kaznom zatvora u trajanju do 60 dana kaznit će se za prekršaj vozač motornog vozila i instruktor vožnje koji odbije podvrgnuti se ispitivanju ili liječničkom pregledu, odnosno uzimanju krvi ili krvi i urina (čl. 199. i čl. 282. st. 9. ZSPC-a).

Eventualnu pogrešku u iznosu alkoholiziranosti vozača navedenu u optužnom prijedlogu, pod uvjetom da je prekršaj pravilno pravno označen (da se pogrešan iznos nalazi unutar iznosa koji se inkriminira optužnim prijedlogom) i da je priložen dokaz o točnom stupnju alkoholiziranosti, može ispraviti sam sud jer se time ne povrjeđuje pravilo o identitetu optužbe i presude (čl. 179. st. 3. PZ-a).

3. POSTUPANJE SA ALKOHOLIZIRANIM VOZAČIMA

Policijski službenik može vozača i drugog sudionika u prometu na cesti podvrgnuti ispitivanju pomoću odgovarajućih sredstava i uređaja (alkometar i dr.) radi utvrđivanja prisustva alkohola u organizmu, a potom, po potrebi, i odvesti u zdravstvenu ustanovu na vađenje krvi i uzimanje urina ili na liječnički pregled. Prije poduzimanja navedenih radnji, policijski službenik može podvrgnuti vozača postupku prepoznavanja znakova koji su posljedica prisustva alkohola u organizmu¹². Policijski službenik o poduzetom sačinjava zapisnik¹³, odnosno zahtjev za liječnički pregled, vađenje krvi i uzimanje urina radi analize. Policijski službenik će naredbom privremeno oduzeti vozačku dozvolu i isključiti iz prometa vozača i instruktora vožnje koji u krvi ima nedozvoljenu količinu alkohola ili

12 Postupak i način prepoznavanja znakova i simptoma prisustva u organizmu alkohola ovlašten je propisati ministar nadležan za zdravstvo u suglasnosti s ministrom nadležnim za unutarnje poslove (čl. 282. st. 7. ZSPC-a), ali on to nije učinio.

13 Policijski službenik koji vozača, instruktora vožnje, putnika ili drugog sudionika u prometu radi opravdane sumnje da u organizmu ima alkohola podvrgava ispitivanju pomoću odgovarajućih sredstava i aparata, dužan im je dati upute o načinu korištenja i postupku ispitivanja sredstvima i aparatima te ih upozoriti na posljedice odbijanja podvrgavanja ispitivanja. Nakon obavljenog ili odbijenog ispitivanja policijski službenik popunjava zapisnik, koji potpisuju ispitana osoba, svjedoci ako ih ima i policijski službenik koji je obavio ispitivanje (čl. 24. st. 1. i 2. Pravilnika).

pokazuje znakove alkoholiziranosti, a odbija se podvrgnuti ispitivanju. Okrivljenika koji je u tolikoj mjeri pod utjecajem alkohola ili se odbije podvrgnuti ispitivanju alkoholiziranosti pa postoji opasnost kako će nastaviti s radnjom prekršaja, a ujedno je vidljivo da ne može sudjelovati u prekršajnom postupku (pratiti tijek postupka, odnosno razumjeti što mu se stavlja na teret i koja su njegova prava), policija može do otrežnjenja, a najduže 12 sati, zadržati u posebnoj prostoriji. Prije smještaja u takvu prostoriju mora se utvrditi kojoj količini alkohola je ta osoba izložena, te po potrebi organizirati pružanje liječničke pomoći. Nakon otrežnjenja takve osobe, policija i sud mogu poduzimati radnje prekršajnog progona i sankcioniranja. Policijski službenik koji obavlja očevid prometne nesreće u kojoj je nastala materijalna šteta, podvrgnut će sudionike prometne nesreće ispitivanju pomoću odgovarajućih sredstava i aparata, radi provjere ima li u organizmu alkohola. Ako u prometnoj nesreći ima ozlijeđenih osoba, policijski službenik koji obavlja očevid prometne nesreće podvrgnut će sudionike prometne nesreće ispitivanju na naprijed opisani način. Ako sudionik odbije ispitivanje ili se tim ispitivanjem utvrdi da ima u organizmu alkohola, policijski službenik će narediti liječnički pregled te uzimanje krvi i urina radi analize. Ako u prometnoj nesreći ima poginulih osoba, policijski službenik koji obavlja očevid prometne nesreće naredit će da se vozaču vozila koje je sudjelovalo u prometnoj nesreći uzme krv i urin kako bi se utvrdilo ima li u organizmu alkohola, a drugim sudionicima prometne nesreće naredit će uzimanje krvi i urina nakon što se odgovarajućim sredstvima ili aparatima ili stručnim pregledom utvrdi u organizmu prisutnost alkohola (čl. 137. st. 1. t. 1. PZ-a, čl. 181. st. 1–3, čl. 282. st. 1–2, 5. i 8. i čl. 285. st. 1. ZSPC-a, čl. 74. st. 1. Pravilnika o načinu postupanja policijskih službenika¹⁴).

4. ZAŠTITNA MJERA ZABRANA UPRAVLJANJA MOTORNIM VOZILOM

Načelo razmjernosti kod izricanja zaštitne mjere proizlazi iz ustavne odredbe prema kojoj svako ograničenje slobode ili prava mora biti razmjerno naravi potrebe za ograničenjem u svakom pojedinom slučaju (čl. 16. Ustava Republike Hrvatske¹⁵).

Zaštitne mjere imaju preventivni karakter, njima se djeluje na otklanjanje uvjeta ili stanja koji omogućavaju ili potiču počinitelja na ponovno

14 Pravilnik o načinu postupanja policijskih službenika, *Narodne novine*, br. 89/10 i 76/15.

15 Ustav Republike Hrvatske, *Narodne novine*, br. 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10 i 5/14.

vršenje prekršaja¹⁶. Kriterij za izricanje zaštitne mjere, uz težinu počinjenog prekršaja, je opasnost počinitelja.¹⁷ Zaštitne mjere su našle svoje mjesto u većini suvremenih prekršajnih zakonodavstava uspostavljajući dualistički sustav prekršajnopравnih sankcija¹⁸.

Zaštitnu mjeru zabrane upravljanja motornim vozilom u trajanju od jednog mjeseca do dvije godine¹⁹ sud može izreći počinitelju prekršaja protiv sigurnosti prometa kad postoji opasnost da će upravljajući motornim vozilom ugroziti sigurnost prometa²⁰. Zabrana se izriče u odnosu na sve vrste ili kategorije ili u odnosu na samo određene vrste ili kategorije motornih vozila. Izrečena mjera počinje teći sljedećim danom kada je okrivljeniku nadležno tijelo uredno dostavilo obavijest o upisu izrečene mjere u evidenciju izdanih vozačkih dozvola, a vrijeme provedeno na izdržavanju zatvora ne uračunava se u vrijeme trajanja mjere. Ako okrivljenik ne postupi prema izrečenoj zaštitnoj mjeri, kad je izrečena uz uvjetnu osudu, sud može opozvati uvjetnu osudu. Vrijeme privremenog oduzimanja vozačke dozvole uračunat će se u vrijeme zabrane upravljanja motornim vozilom. Zabrana upravljanja motornim vozilom izrečena osuđeniku koji ima stranu dozvolu za upravljanje motornim vozilom sastoji se u zabrani njezina korištenja na području Republike Hrvatske, kao i u zabrani izdavanja mu vozačke dozvole Republike Hrvatske. Ako protiv presude kojom je izrečena mjera nije podnesena žalba, mjera počinje teći od dana pravomoćnosti presude. Ako je protiv presude podnesena žalba o kojoj je odlučivao žalbeni sud, mjera počinje teći od uredne dostave drugostupanjske odluke osuđeniku (čl. 58. PZ-a).

Kada je za prekršaj propisana novčana kazna iznad 2.000,00 do 5.000,00 kuna, može se počinitelju obavezatnim prekršajnim nalogom

16 Jović, M., 2015, Pojam i vrste prekršajnih sankcija, *Pravne teme*, 8, str. 199.

17 Josipović, I., Tripalo, D., Korotaj, G., Klarić, G., Rašo, M., 2014, *Komentar Prekršajnog zakona*, Zagreb, Narodne novine, str. 100.

18 Veić, P., 2012, *Prekršajni zakon*, Rijeka, Dužević&Kršovnik, str. 87.

19 Budući da je zakonodavac za sve slučajeve, odnosno neovisno o tome kolika je koncentracija alkohola kod vozača utvrđena i da li se radi o recidivisti, omogućio da se zaštitna mjera izreče u trajanju od 1 do 24 mjeseca, Ministarstvo unutarnjih poslova je u tiskanom *Zakonu o sigurnosti prometa na cestama sa prilogima*, kojeg su priredili Batu, G., Trivunović, V. i Čop, R. (nakladnik MUP, Zagreb, 2015) preporučilo duljinu zaštitne mjere obzirom na stupanj alkoholiziranosti i okolnost da li se radi o ponavljanju istovrsnog prekršaja (str. 445–447). Ove preporuke su važne za ujednačeno postupanje ustrojstvenih jedinica MUP-a u sankcioniranju prometnih prekršaja.

20 Pandan ovoj mjeri za počinitelje kaznenog djela protiv sigurnosti prometa je sigurnosna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom. Ona se izriče kada postoji opasnost da će počinitelj upravljajući motornim vozilom ugroziti sigurnost prometa. Izriče se u trajanju od jedne do pet godina, a izuzetno i doživotno, a može se izreći i neubrojivoj osobi (čl. 72. KZ-a).

(nastavno: OPN)²¹ izreći i zaštitna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom, odnosno korištenje strane dozvole za upravljanje motornim vozilom na području Republike Hrvatske. Zaštitna mjera se može izreći obavezatnim prekršajnim nalogom i kada je propisana novčana kazna iznad 5.000,00 kuna, ali tada se kazna može izreći samo u iznosu do 5.000,00 kuna (čl. 239. st. 3. i 4. PZ-a).

Izmjenama i dopunama PZ-a (*Narodne novine*, br. 39/13) ispravljen je nedostatak dosadašnje odredbe prema kojoj se opasnost odnosila na ponovno počinjenje istog prekršaja te je sada pretpostavka za izricanje ove mjere počinitelju prekršaja protiv sigurnosti prometa opasnost da će upravljajući motornim vozilom ugroziti sigurnost prometa. Na zaključak o opasnosti od budućeg ugrožavanja sigurnosti prometa ukazuju ranija kažnjavanost za prekršaje ili kaznena djela u prometu, odnos počinitelja prema konkretnom prekršaju, te okolnosti samog prekršaja odnosno da li je uz vožnju u alkoholiziranom stanju osoba skrivila i prometnu nesreću ili u stjecaju počinila i drugi ili druge prometne prekršaje.

Novelom PZ-a (*Narodne novine*, br. 39/13) izostavljen je dio odredbe prema kojoj je sud trebao „imati u vidu i okolnost je li počinitelj prekršaja vozač motornog vozila po zanimanju”, ali to ne znači da sud ne može ovu okolnost cijeliti prilikom odlučivanja o trajanju ove mjere.

Izvršenje pravomoćno izrečene zaštitne mjere zabrane upravljanja motornim vozilom provodi se upisom u evidenciju o izdanim vozačkim dozvolama (čl. 297. st. 1. ZSPC-a). Zaštitnu mjeru zabrane upravljanja motornim vozilom nije moguće izreći kao uvjetnu osudu budući se takva osuda može izreći samo za kazne zatvora ili maloljetničkog zatvora (čl. 44. st. 1. PZ-a).

Kršenje zabrane, neovisno o kazni koja je izrečena počinitelju i neovisno o eventualnom opozivu uvjetne obveze, propisano je kao poseban prekršaj za koji se može izreći novčana kazna u iznosu od 5.000,00 do 15.000,00 kuna ili kazna zatvora u trajanju do 60 dana (čl. 289. st. 4. ZOSPC-a).

21 Za prekršaje u stjecaju OPN se može izdati samo kada su za sve prekršaje ispunjeni uvjeti za primjenu OPN-a. OPN se ne može izdati počinitelju koji je u vrijeme počinjenja prekršaja bio maloljetnik. Protiv OPN-a okrivljenik može izjaviti prigovor, a žalba protiv presude kojom je odlučeno o prigovoru nije dopuštena. Ako je u stjecaju počinjen neki prekršaj za koji se ne može izreći OPN, policija može, kada je prekršaj utvrđen neposrednim opažanjem ili uporabom propisanih tehničkih uređaja ili provođenjem odgovarajućih propisanih laboratorijskih analiza i vještačenja, izdati prekršajni nalog (dalje: PN). Ako je protiv PN-a podnesen prigovor, sud će PN staviti izvan snage i provesti prekršajni postupak u kojem nije vezan zabranom *reformatio in peius* (čl. 202. st. 2, čl. 229. st. 2, čl. 233. st. 1, čl. 238. st. 9. i 12, čl. 239. st. 1–3. i 8, čl. 244. st. 1. i 3. PZ-a).

4.1. SUDSKA PRAKSA O IZRICANJU ZAŠTITNIH MJERA ZABRANE UPRAVLJANJA VOZILOM

Sudska praksa po pitanju izricanja zaštitnih mjera nije jedinstvena. Na ujednačavanju prakse sudova prvog stupnja može i mora raditi Visoki prekršajni sud (čl. 26. Zakona o sudovima²²), no to nije moguće ako nadležna ustrojstvena jedinica policije ne izjavljuje žalbe na presude kojima se odbijaju zahtjevi za izricanje zaštitnih mjera.

4.1.1. Praksa prvostupanjskih prekršajnih sudova

Sud je izrekao zaštitnu mjeru zabrane upravljanja motornim vozilom: 12 mjeseci za „B” kategoriju vozila, kažnjavanom vozaču osobnog vozila kojem je utvrđena koncentracija alkohola u iznosu od 1,87 g/kg, odnosno ml u litri izdahnutog zraka²³; 1 mjesec za „B” kategoriju vozila, nekažnjavanom vozaču osobnog vozila kojem je utvrđena koncentracija alkohola u iznosu od 2,73 g/kg, odnosno ml u litri izdahnutog zraka, koji je u stjecaju skrivio prometnu nesreću i udaljio se sa mjesta događaja²⁴.

Sud je odbio izreći zaštitnu mjeru zabrane upravljanja motornim vozilom: kažnjavanom vozaču kojem je utvrđena koncentracija alkohola u iznosu od 2,31 g/kg, odnosno ml u litri izdahnutog zraka²⁵; vozaču kojem je utvrđena koncentracija alkohola u iznosu od 1,55 g/kg, odnosno ml u litri izdahnutog zraka²⁶; prekršajno kažnjavanom vozaču koji se odbio podvrći alkotestiranju, pritom vrijeđajući policijske službenike koji su prema njemu postupali²⁷; prekršajno kažnjavanom vozaču kojem je utvrđena koncentracija alkohola u iznosu od 0,64 g/kg, odnosno ml u litri izdahnutog zraka, koji je u stjecaju počinio prekršaj upravljanja vozilom u vrijeme dok mu je bila izrečena mjera zabrane upravljanja motornim vozilom „B” kategorije²⁸; nekažnjavanom vozaču kojem je utvrđena koncentracija

22 Zakon o sudovima, *Narodne novine*, br. 28/13, 33/15, 82/15 i 82/16.

23 Obrazloženje je izostalo jer su se stranke nakon objave presude odrekle prava na žalbu. – Prekršajni sud u Zagrebu, presuda broj 59-PpP-D-752/14 od 30. 11. 2014.

24 Obrazloženje je izostalo jer su se stranke nakon objave presude odrekle prava na žalbu. – Prekršajni sud u Zagrebu, presuda broj 75. PpP-8329/16 od 18. 06. 2016.

25 Obrazloženje je izostalo jer su se stranke nakon objave presude odrekle prava na žalbu. – Prekršajni sud u Zagrebu, presuda broj 63. Pp P-729/16 od 15. 01. 2016.

26 Iz obrazloženja: „Okrivljenik do sada nije bio kažnjavan zbog istovrsnih prekršaja.” – Prekršajni sud u Zlataru, Stalna služba u Krapini, presuda broj 6. Pp P-838/15 od 23. 12. 2015.

27 Obrazloženje je izostalo jer su se stranke nakon objave presude odrekle prava na žalbu. – Prekršajni sud u Zagrebu, presuda broj 63. PpJ-D-531/15 od 13. 03. 2015.

28 Obrazloženje je izostalo jer su se stranke nakon objave presude odrekle prava na žalbu. – Prekršajni sud u Zagrebu, presuda broj 59. PpP-D-123/15 od 26. 02. 2015.

alkohola u iznosu od 1,09 g/kg, odnosno ml u litri izdahnutog zraka, koji je upravljajući vozilom skrivio prometnu nesreću²⁹.

Sud je preinačio zaštitnu mjeru koju je policija izrekla obaveznim prekršajnim nalogom: nekažnjavanom vozaču kojem je utvrđena koncentracija alkohola u iznosu od 1,47 g/kg, odnosno ml u litri izdahnutog zraka, koji je u stjecaju počinio i prekršaj iz čl. 242. st. 3. ZOSPC-a, zaštitnu mjeru zabrane upravljanja motornim vozilom „B” kategorije u trajanju od šest mjeseci na vrijeme od jednog mjeseca³⁰; kažnjavanom vozaču (među inim i zbog vožnje pod utjecajem alkohola) kojem je utvrđena koncentracija alkohola u iznosu od 0,85 g/kg, odnosno ml u litri izdahnutog zraka, zaštitnu mjeru zabrane upravljanja motornim vozilom „B” kategorije u trajanju od šest mjeseci na vrijeme od jednog mjeseca³¹.

Sud je ukinuo zaštitnu mjeru koju je policija izrekla obaveznim prekršajnim nalogom: kažnjavanom vozaču kojem je utvrđena koncentracija alkohola u iznosu od 1,29 g/kg, odnosno ml u litri izdahnutog zraka i OPN-om izrečena zaštitna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom „B” kategorije u trajanju od devet mjeseci³²; kažnjavanom vozaču, kojem je utvrđena koncentracija alkohola u iznosu od 1,12 g/kg, odnosno ml u litri izdahnutog zraka i OPN-om izrečena zaštitna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom „B” kategorije u trajanju od petnaest mjeseci, koji je u stjecaju počinio i prekršaj iz čl. 137. ZOSPC-a³³; nekažnjavanom vozaču, kojem je utvrđena koncentracija alkohola u iznosu od 1,47 g/kg, odnosno ml u litri izdahnutog zraka i OPN-om izrečena zaštitna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom „B” kategorije u trajanju od tri

29 Iz obrazloženja: „Ne postoji opasnost da će okrivljenik upravljajući motornim vozilom ponovno počiniti takav prekršaj.” – Prekršajni sud u Zagrebu, presuda broj 58. Pp P-8451/16 od 01. 12. 2016.

30 Iz obrazloženja: „Zaštitna mjera je određena obzirom na zamolbu okrivljenog, te da je priložio potvrdu poslodavca da mu je vozačka dozvola neophodna za zaposlenje.” – Prekršajni sud u Zlataru, Stalna služba u Donjoj Stubici, presuda broj Pp 3 P-40/15–4 od 11. 03. 2015.

31 Iz obrazloženja: „Sud je ocijenio da je okrivljenik svjestan svog neprihvatljivog ponašanja, pa je primijenio navedenu zaštitnu mjeru u trajanju od jednog mjeseca, ocjenjujući da će se ovako primijenjenom mjerom ostvariti svrha iste u smislu specijalne prevencije.” – Prekršajni sud u Zadru, presuda broj Pp 7 P-1271/16 od 06. 05. 2016.

32 Iz obrazloženja: „Izrečena novčana kazna će i bez izricanja zaštitne mjere dovoljno utjecati na okrivljenog da ubuduće ne čini prekršaje.” – Prekršajni sud u Zlataru, Stalna služba u Donjoj Stubici, presuda broj: Pp 4 P-128/14 od 27. 02. 2014.

33 Iz obrazloženja: „Zaštitna mjera je ukinuta jer je okrivljenik do sada počinio prometni prekršaj koji ne proizlazi iz sudjelovanja u prometu, stupanj alkoholiziranosti kritične zgrade ne ukazuje da je isti bio u jako pijanom stanju u kojem bi mogao znatnije ugroziti promet, te obzirom da je okrivljenik priložio u spis podnesak tvrtke „[...]” u kojoj je okrivljeni tek počeo s radom i u kojem podnesku tvrtka navodi kako će raskinuti ugovor o radu u slučaju da radnik ne može upravljati vozilom.” – Prekršajni sud u Zlataru, Stalna služba u Donjoj Stubici, presuda broj: Pp 4 P-181/14–6 od 22. 05. 2014.

mjeseca, koji je u stjecaju počinio prekršaj iz čl. 12. st. 4. ZOSPC-a i skrivio prometnu nesreću³⁴.

Sud je potvrdio prekršajnim nalogom policije izrečenu zaštitnu mjeru: zabrane upravljanja motornim vozilom „B” kategorije u trajanju od šest mjeseci nekažnjavanom vozaču kojem je utvrđena koncentracija alkohola u iznosu od 1,64 g/kg, odnosno ml u litri izdahnutog zraka³⁵; zabrane upravljanja motornim vozilom „B” kategorije u trajanju od šest mjeseci kažnjavanom vozaču kojem je utvrđena koncentracija alkohola u iznosu od 1,34 g/kg, odnosno ml u litri izdahnutog zraka³⁶.

4.1.2. Praksa Visokog prekršajnog suda Republike Hrvatske

Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske je preinačio: presudu Prekršajnog suda u Bjelovaru, kojom je sud okrivljeniku odbio izreći zaštitnu mjeru zabrane upravljanja motornim vozilom „B” kategorije zbog upravljanja vozilom pod utjecajem alkohola od 1,69 g/kg, odnosno ml u litri izdahnutog zraka, tako da je kažnjavanom okrivljeniku izrekao navedenu mjeru u trajanju od šest mjeseci³⁷; presudu Prekršajnog suda u Bjelovaru, kojom je sud odbio izreći zaštitnu mjeru te je kažnjavanom okrivljeniku, kojem je utvrđena koncentracija alkohola od 1,68 g/kg, odnosno ml u litri izdahnutog zraka, izrekao zaštitnu mjeru zabrane upravljanja motornim vozilom „B” kategorije u trajanju od šest mjeseci³⁸; presudu Prekršaj-

34 Iz obrazloženja: „Okolnosti počinjenog prekršaja i ličnosti okrivljenika, ne upućuju na potrebu i nužnost primjene zaštitne mjere zabrane upravljanja motornim vozilom.” – Prekršajni sud u Zagrebu, presuda broj: 6. PpP-284/16 od 15. 01. 2016.

35 Iz obrazloženja: „Radi se o teškom kršenju prometne discipline od strane okrivljenika, budući je isti svjesno sjeo za vozilo iako je znao da je prethodno konzumirao alkohol, pa kako je isti zatečen u prometu na cesti sa visokim stupnjem koncentracije alkohola u organizmu to je nužno zbog otklanjanja opasnosti koje poticajno djeluju na počinjenje ovakvih prekršaja, istog na izvjesno vrijeme onemogućiti da bude sudionikom u prometu.” – Prekršajni sud u Splitu, presuda broj: 39 Pp PŽ-3/16 16. 05. 2016.

36 Iz obrazloženja: „Okrivljenik je već ranije pravomoćno kažnjen radi istovrsnih prekršaja, te ranije kazne očito nisu djelovale na njega na način da bi se klonio prekršajnog ponašanja u prometu. Stoga je ocijenjeno da postoji opasnost od ponavljanja prekršaja, te mjeru valja izreći u preventivne svrhe.” – Prekršajni sud u Zlataru, Stalna služba u Klanjcu, presuda broj: Pp P-546/15-3 od 24. 05. 2016.

37 Iz obrazloženja: „Okrivljeni je počinio prekršaj koji predstavlja teži oblik kršenja prometne discipline, ne vodeći računa o drugim sudionicima u prometu, pri čemu način izvršenja, veoma visoka koncentracija alkohola, u velikoj mjeri doprinose stupnju ugrožavanja potencijalnih sudionika u prometu. Stoga i ovaj Sud smatra opravdanim onemogućiti okrivljeniku sudjelovanje u prometu primjenom navedene zaštitne mjere u duljem vremenskom trajanju, kako bi se u potpunosti ostvarila svrha specijalne i generalne prevencije.” – presuda broj PŽ-1840/15 od 03. 11. 2016.

38 Iz obrazloženja: „Okrivljenik je počinio djelo prekršaja koje predstavlja teži oblik kršenja prometne discipline, što upućuje na opasnost da bi mogao ponoviti prekršaj, pa je potrebno na određeno vrijeme onemogućiti okrivljeniku sudjelovanje u prometu

nog suda u Zadru, kojom je okrivljeniku izrečena zaštitna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom „B” kategorije u trajanju od jednog mjeseca zbog upravljanja pod utjecajem alkohola od 2,02 g/kg, odnosno ml u litri izdahnutog zraka, tako da je kažnjavanom okrivljeniku izrekao navedenu mjeru u trajanju od šest mjeseci³⁹.

4.2. STATISTIČKI PODACI O PRIMJENI ZAŠTITNE MJERE ZABRANE UPRAVLJANJA MOTORNIM VOZILOM NA PODRUČJU POSTAJE PROMETNE POLICIJE KRAPINA, POLICIJSKE POSTAJE GOSPIĆ I POSTAJE PROMETNE POLICIJE ZADAR⁴⁰

Za potrebe ovog rada pribavljeni su podaci o zaštitnim mjerama zabrane upravljanja motornim vozilima koje su zbog vožnje pod utjecajem alkohola građanima izrečene od strane policije, te podaci o rješavanju prigovora protiv (O)PN-a policije, kao i podaci o podnesenim optužnim prijedlozima (nastavno: OP) zbog vožnje pod utjecajem alkohola (iznad 1,50 g/kg ili ml/l) ili odbijanja alkotestiranja i praksi sudova po tim prijavama, odnosno ulaganju žalbi od strane policije protiv nepravomoćnih presuda sudova.

Tablica 3. Zaštitne mjere zabrane upravljanja motornim vozilom zbog vožnje pod utjecajem alkohola i način rješavanja prigovora protiv (O)PN-a od strane sudova

Ustrojstvena jedinica	Izrečeno zaštitnih mjera	Prigovori protiv (O)PN-a s izrečenom zaštitnom mjerom				
		Zaprimljeni prigovori protiv izrečene zaštitne mjere	Rješenje prigovora			
			Potvrđena mjera	Skrraćeno trajanje mjere	Ukinuta mjera	U rješavanju
PPrP Krapina	985	726	42	262	368	54
PP Gospić	379	221	10	25	158	28
PPrP Zadar	1.407	1.028	31	298	611	88

kao vozaču 'B' kategorije primjenom zaštitne mjere, kako bi se u potpunosti ostvarila svrha specijalne i generalne prevencije.” – presuda broj Pž-908/16 06. 04. 2016.

39 Iz obrazloženja: „Upravljaajući vozilom 'B' kategorije, pod utjecajem alkohola visoke koncentracije, okrivljeni je počinio jedan od najtežih prometnih prekršaja, koji prekršaj predstavlja veliku opasnost za sve sudionike u prometu i imovinu.” – presuda broj Pž-541/2016 od 8. 03. 2016.

40 Izvor podataka: dopis Policijske uprave krapinsko-zagorske broj: 511–17–01-sl/17 od 15. veljače 2017, dopis Policijske uprave ličko-senjske broj: 511-04–01-sl/17 od 10. veljače 2017, dopis Policijske uprave zadarske broj: 511–18–01-sl/17 od 10. veljače 2017.

Tablica 4. Optužni prijedlozi policije zbog vožnje pod utjecajem alkohola ili odbijanja alkotestiranja i način njihova rješavanja od strane sudova

Ustrojstvena jedinica	Broj optužnih prijedloga s predloženom mjerom	Pravomoćna sudska presuda			
		Prihvaćena predložena mjera	Mjera prihvaćena u kraćem trajanju	Odbijena mjera	U rješavanju
PPrP Krapina	531	30	284	37	180
PP Gospić	222	4	118	12	88
PPrP Zadar	101	4	22	8	67

U promatranom razdoblju Postaja prometne policije Krapina i Policijska postaja Gospić nisu uložile niti jednu žalbu protiv presuda kojima su odbijene zaštitne mjere zabrane upravljanja motornim vozilom predložene u svim optužnim prijedlozima, dok je Postaja prometne policije Zadar podnijela devet žalbi, od čega dve protiv presuda kojima je sud odbio izreći zaštitnu mjeru (od čega je Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske jednu prihvatio i okrivljeniku izrekao zaštitnu mjeru, a postupak po drugoj žalbi je u tijeku) i sedam protiv presuda kojima su zaštitne mjere izrečene u kraćem trajanju od onoga što je predložila policija u optužnom prijedlogu (od čega je Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske dve žalbe odbio, a postupak po ostalim žalbama je u tijeku).

5. PRAVNE POSLJEDICE OSUDE

Na izvanredni nadzorni zdravstveni pregled uputit će se vozač i instruktor vožnje kod kojih je utvrđen udio alkohola u krvi viši od 1,50 g/kg, kao i vozač i instruktor vožnje koji se odbiju podvrći ispitivanju imaju li u organizmu alkohola nakon pravomoćnosti odluke o prekršaju (čl. 231. st. 4. ZSPC-a).

Pravna posljedica pravomoćne osude vozača motornog vozila za prekršaj vožnje pod utjecajem alkohola ili odbijanja testiranja na prisutnost alkohola u organizmu, na temelju određenog broja prikupljenih negativnih prekršajnih bodova je na određeno vrijeme gubitak prava na upravljanje motornim vozilom određene kategorije, odnosno svih kategorija. Vozaču motornog vozila se u evidenciju upisuje: jedan negativan prekršajni bod ako je u krvi imao alkohola od 0,5 do 1 g/kg, dva negativna prekršaj-

na boda ako je u krvi imao alkohola od 1 do 1,5 g/kg i tri negativna prekršajna boda ako je u krvi imao alkohola iznad 1,5 g/kg ili se odbio podvrci alktotestiranju. Nakon proteka dvije godine od dana pravomoćnosti odluke o prekršaju, negativni prekršajni bodovi se brišu iz evidencije. Vozaču motornog vozila koji je unutar razdoblja od dvije godine prikupio devet negativnih prekršajnih bodova samo ili pretežito za prekršaje za koje su ZOSPC-om propisana tri negativna prekršajna boda, rješenjem će se izreći mjera zabrane upravljanja motornim vozilom svih kategorija u trajanju od dvanaest mjeseci. Vozaču motornog vozila koji je unutar razdoblja od dvije godine prikupio devet negativnih prekršajnih bodova pretežito za prekršaje za koje su ZOSPC-om propisana manje od tri negativna prekršajna boda, rješenjem će se izreći mjera zabrane upravljanja motornim vozilom one kategorije kojom je pretežito prikupio negativne prekršajne bodove u trajanju od devet mjeseci. Nakon što su negativni prekršajni bodovi uzeti u obzir za donošenje rješenja kojim je izrečena mjera zabrane upravljanja motornim vozilom, brišu se iz evidencije vozača. Vozaču motornog vozila kojem je izrečena mjera zabrane upravljanja motornim vozilom temeljem negativnih prekršajnih bodova i koji u narednom razdoblju od dvije godine, računajući od isteka izvršenja posljednje mjere zabrane upravljanja motornim vozilom, prikupi devet negativnih prekršajnih bodova, izreći će se mjera poništenja vozačke dozvole za upravljanje motornim vozilom svih kategorija. Nakon proteka dvije godine od isteka izvršenja mjere poništenja vozačke dozvole, vozač može ponovno pristupiti polaganju vozačkog ispita za stjecanje prava na upravljanje motornim vozilom, prema uvjetima propisanim odredbama ZOSPC-a. Navedena rješenja donosi ona policijska uprava, odnosno policijska postaja koja vozača motornog vozila vodi u evidenciji. Vozač kojem je izrečena mjera zabrane upravljanja motornim vozilom ili mjera poništenja vozačke dozvole može protiv rješenja podnijeti žalbu Visokom prekršajnom sudu Republike Hrvatske u roku osam dana od dana uručjenja rješenja (čl. 286–287. ZOSPC-a).

6. ZAKLJUČAK

U Republici Hrvatskoj bilježi se veliki broj prekršaja vožnje pod utjecajem alkohola, kao i veliki broj prometnih nesreća sa teškim posljedicama koje skrivaju alkoholizirani vozači.

Zakonodavac je uveo dualistički model prekršajnogopravnog sankcioniranja vožnje pod utjecajem alkohola: kaznom i zaštitnom mjerom.

Kazne (novčana kazna i zatvor) su propisane u odgovarajućem rasponu kako bi se kazna mogla individualizirati i kako bi se njome mogla

postići opća i posebna svrha kažnjavanja. Za najteže prekršaje propisana je mogućnost izricanja kazne zatvora u trajanju od 60 dana.

Zakonodavac je propisao i odgovarajuće pravne posljedice za vozače koji su kažnjeni za vožnju pod utjecajem alkohola, pa se oni koji su upravljali vozilom sa visokim stupnjem alkoholiziranosti upućuju na izvanredni zdravstveni pregled, a recidivistima se izriču mjera zabrane upravljanja motornim vozilom ili poništenja vozačke dozvole. Odredbu prema kojoj osobe kojima je poništena vozačka dozvola mogu pristupiti ponovnom polaganju vozačkog ispita treba postrožiti tako da se za višestruke recidiviste propiše obvezatno trajno poništenje vozačke dozvole.

Zakonske odredbe o izricanju zaštitne mjere zabrane upravljanja motornim vozilom zbog prekršaja vožnje pod utjecajem alkohola ili odbijanja podvrgavanja testiranju na prisutnost alkohola u organizmu treba postrožiti jer sadašnja regulativa omogućava stvaranje nejednake i nesvrshodne sudske prakse, čime se stvara nejednakost svih građana pred zakonom i onemogućava postizanje odgovarajuće razine sigurnosti prometa na cestama. Povećanje broja prometnih prekršaja pod utjecajem alkohola jedan je od argumenata koji govore u prilog tvrdnji da zakonska regulativa i sudska praksa nisu ostvarile svrhu propisanih prekršajopravnih sankcija. Opasnost za ugrožavanje prometa, uz koje zakon veže izricanje zaštitne mjere zabrane upravljanja vozilom, je faktičko pitanje. Sud je prilikom odlučivanja o izricanju zaštitne mjere zabrane upravljanja motornim vozilom dužan cijeliti dotadašnje ponašanje okrivljenika u prometu, ali i okolnosti pod kojima je prekršaj počinjen, posebice stupanj alkoholiziranosti jer visoka razina alkoholiziranosti ukazuje na odsustvo svijesti vozača o štetnosti i realnoj opasnosti zbog vožnje pod utjecajem alkohola, što takvog vozača čini opasnim za sebe i druge sudionike u prometu. Kada se sagleda opća i posebna svrha prekršajopravnih sankcija te svrha zaštitnih mjera, jasno je da i prvo počinjenje prekršaja vožnjom pod utjecajem opojnih sredstava može i treba biti razlog za izricanje zaštitne mjere. Vožnja pod utjecajem alkohola je u tolikoj mjeri opasna i pokazuje potpuno odsustvo odgovornosti vozača da je teško prihvatiti zakonsko rješenje prema kojem je izricanje zaštitne mjere zabrane upravljanja motornim vozilom fakultativno, a kako je vidljivo iz prakse ta činjenica dovodi do različitih sankcija u istim situacijama, te se počiniteljima, a posredno i drugim vozačima, šalje loša poruka da mogu izbjeći odgovarajuću sankciju za svoje neodgovorno i opasno ponašanje, neovisno o koncentraciji alkohola kod vozača i moguće nastalim posljedicama. Radi navedenog, a kako bi se onemogućilo da najteži i najopasniji delinkventi izbjegniju zasluženu sankciju te kako bi se povećala razina sigurnosti u prometu, trebalo bi za kažnjavane vozače koji su počinili prekršaj vožnje pod utjecajem alkohola ili se odbili

podvrći alkotestiranju, odnosno za nekažnjavane vozače koji su zatečeni kako upravljaju vozilom uz količinu alkohola iznad 1,00 g/kg, odnosno ml u litri izdahnutog zraka propisati obvezatni minimum u kojem se zaštitna mjera izriče⁴¹.

Podnošenjem optužnog prijedloga posao policije nije završen, odnosno policija je ovlaštena (ima pravo i dužnost) uložiti žalbu protiv odluke suda kojom nije zadovoljna⁴², slijedom čega će Visoki prekršajni sud biti u prilici unificirati prekršajnopravne sankcije. Statistički podaci, navedeni u ovom radu, ukazuju na nedopustivu pasivnost policije u slučajevima sudskog odbijanja izricanja predložene zaštitne mjere, ali i na neažurnost sudova kod rješavanja prigovora protiv (O)PN-a ili optužnih prijedloga.

Problem koji nastaje zbog činjenice da u određenim slučajevima (kada je obvezatno izricanje prekršajnog naloga) sudovi ublažavaju ili ukidaju od strane policije izrečenu zaštitnu mjeru, a policija protiv odluke suda ne može izjaviti žalbu (čl. 244. st. 1. PZ-a), potrebno je otklanjati korištenjem izvanrednog pravnog lijeka zahtjeva za zaštitu zakonitosti i to na način da policija od Državnog odvjetništva Republike Hrvatske zatraži u takvim slučajevima da pred Vrhovnim sudom izjavi navedeni pravni lijek (čl. 220. PZ-a). Navedeni nedostatak je moguće ispraviti i na način da se zakonom dopusti žalba policiji ako je sud izmijenio sankciju izrečenu OPN-om⁴³.

Uz izricanje odgovarajućih prekršajnopравnih sankcija, zakonom bi se moglo propisati obvezu ugradnje *Alcohol Interlock* uređaja⁴⁴ u vozila osoba koje su u više navrata sankcionirane zbog vožnje pod utjecajem alkohola, a u odnosu na recidiviste moguće je primijeniti i mjeru oduzimanja vozila kao sredstva počinjenja prekršaja (čl. 76. a st. 1. PZ-a).

41 Prijašnji Zakon o sigurnosti na cestama, *Narodne novine*, br. 105/04 je u čl. 199. st. 7, za vozače koji su u organizmu imali alkohola iznad 1,50 g/kg ili opojnu drogu ili su se odbili podvrći testiranju na opojna sredstva, propisivao obigatornu zaštitnu mjeru zabrane upravljanja motornim vozilom u trajanju od najmanje šest mjeseci; Josipović, I., *Zakon o prekršajima*, Narodne novine, Zagreb, 2002, str. 54, smatra da bi se propisivanjem obigatorne zaštitne mjere sudovima i tijelima državne uprave u biti onemogućilo da ocijene je li mjera svrhovita i treba li je primijeniti, čime se zaštitne mjere na neki način sve više približavaju kazni, no praksa, a kako je gore navedeno, ukazuje na nužnost obigatornog propisivanja zaštitne mjere u određenim slučajevima.

42 Šapina, V., 2016, Zaštitne mjere propisane Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji čija provedba je u nadležnosti policije – razlozi neprihvatanja od strane prekršajnih sudova, *Policija i sigurnost*, 4, str. 364.

43 Primjerice, Zakonom o upravnim sporovima, *Narodne novine*, br. 20/10, bilo je propisano da je žalba protiv prvostupanjske presude upravnog suda, kojom je odlučivano o zakonitosti upravnog akta, dopuštena samo ako je sud presudom sam odlučio o pravu, obvezi ili pravnom interesu stranke.

44 Ovaj uređaj prisiljava vozača da obavi test na alkohol kada sjeda za upravljač i ako je test pozitivan, uređaj blokira pokretanje motora.

LITERATURA

1. Batur, G., Trivunović, V., Čop, R., 2015, *Zakon o sigurnosti prometa na cestama*, Zagreb, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske.
2. Čepek, V., Modly, D., Posavec, I., Veić, P., 1993, *Priručnik za obuku policajaca*, Zagreb, Ministarstvo unutarnjih poslova.
3. Josipović, I., Tripalo, D., Korotaj, G., Klarić, G., Rašo, M., 2014, *Komentar Prekršajnog zakona*, Zagreb, Narodne novine.
4. Josipović, I., 2002, *Zakon o prekršajima*, Zagreb, Narodne novine.
5. Jović, M., 2015, Pojam i vrste prekršajnih sankcija, *Pravne teme*, 8.
6. Moslavac, B., 2015, Obijesno i grubo kršenje prometnih propisa uz nesposobnost za (sigurnu) vožnju zbog prekomjerne alkoholiziranosti, *Hrvatska pravna revija*, 3.
7. Pavišić, B., Matiša, T., Klauđa, S., Čop, R., 2015, *Komentar Zakona o sigurnosti prometa na cestama s prilozima*, Zagreb, Vizura.
8. Pavlović, Š., 2004, *Zakon o sigurnosti prometa na cestama*, Zagreb, Inženjerski biro.
9. Poredoš, D., Beronić, H., Sarajlić-Vuković, I., Jerković, S., Dugonjić, E., Lavor, T., 2004, Alkohol i promet, *Policija i sigurnost*, 5–6.
10. Šapina, V., 2016, Zaštitne mjere propisane Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji čija provedba je u nadležnosti policije – razlozi neprihvatanja od strane prekršajnih sudova, *Policija i sigurnost*, 4.
11. Veić, P., 2012, *Prekršajni zakon*, Rijeka, Dužević&Kršovnik.
12. Zuber, N., *Vožnja visokog rizika – vožnja pod utjecajem alkohola*, <http://www.si-gurno-voziti.net>.

PROPISI

1. Izvješće o Prijedlogu zakona o sigurnosti prometa na cestama, s Konačnim prijedlogom zakona, P.Z.E. br. 141, <http://www.sabor.hr/Default.aspx?art=6497>.
2. Kazneni zakon, *Narodne novine*, br. 125/11, 144/12, 56/15 i 61/15.
3. Pravilnik o načinu postupanja policijskih službenika, *Narodne novine*, br. 89/10 i 76/15.
4. Pravilnik o načinu postupanja policijskih službenika u obavljanju poslova nadzora i upravljanja prometom na cestama, *Narodne novine*, br. 141/11.
5. Pravilnik o uvjetima i načinu uzimanja krvi i urina od okrivljenika i drugih osoba te o uvjetima koje ovlaštene ustanove i tijela moraju ispunjavati da bi mogle obavljati poslove analize krvi i urina, *Narodne novine*, br. 86/14.
6. Prekršajni zakon, *Narodne novine*, br. 107/07, 39/13, 157/13 i 110/15.
7. Ustav Republike Hrvatske, *Narodne novine*, br. 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10 i 5/14.
8. Zakon o sigurnosti prometa na cestama, *Narodne novine*, br. 105/04.
9. Zakon o sigurnosti prometa na cestama, *Narodne novine*, br. 67/08, 48/10, 74/11, 80/13, 158/13, 92/14 i 64/15.

10. Zakon o sudovima, *Narodne novine*, br. 28/13, 33/15, 82/15 i 82/16.
11. Zakon o upravnim sporovima, *Narodne novine*, br. 20/10.

STATISTIČKI PODACI

1. Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Glavno tajništvo, Služba za strateško planiranje, analitiku i razvoj, dopis broj: 511-01-142-sl/17 od 9. veljače 2017.
2. Policijska uprava krapinsko-zagorska, dopis broj: 511-17-01-sl/17 od 15. veljače 2017.
3. Policijska uprava ličko-senjska, dopis broj: 511-04-01-sl/17 od 10. veljače 2017.
4. Policijska uprava zadarska, dopis broj: 511-18-01-sl/17 od 10. veljače 2017.

THE IMPOSING OF SANCTIONS RELATED TO THE TRAFFIC OFFENCES FOR DRIVING UNDER THE INFLUENCE OF ALCOHOL IN THE REPUBLIC OF CROATIA

Damir Juras
Sandra Barešić
Nedjeljko Potkonjak

SUMMARY

The introduction of the research paper provides definitions of traffic offences and misdemeanor sanctions, and points to the hazards of driving under the influence of alcohol, providing also statistical data on traffic offences and traffic accidents caused by the drivers driving under the influence of alcohol. The second and the third section of the research paper present the legal regulations on the penalties for driving under the influence of alcohol, i.e. the traffic law enforcement by the police on persons driving under the influence of alcohol. The central section of the research paper contains the rules on the conditions and the competent authorities for the imposition of the safety measure of the prohibition of driving a motor vehicle for road traffic law offenders, with the statistics on the implementation of the afore-mentioned safety measure against persons driving under the influence of alcohol accompanying them (the rules). It also contains the cited reasonings of the judgments of the first instance Magistrates' Courts and the High Magistrates' Court of the Republic of Croatia. The fifth section of the research paper describes the legal consequences of a conviction for the traffic offence of driving under the influence of alcohol. The authors of the research paper conclude that driving under the influence of alcohol is extremely dangerous for the driver himself, as

well as for the other road users, and that the legislation and the case law regarding the sentencing and the imposition of the safety measure of the prohibition of driving a motor vehicle, taking into consideration the general and specific purpose of misdemeanor sanctioning policy, needs to be unified and more stringent.

Key words: traffic offences, misdemeanor sanctioning policy, driving under the influence of alcohol, prohibition of driving a motor vehicle, safety measure.

Dostavljeno Redakciji: 9. marta 2017. god.

Prihvaćeno za objavljivanje: 20. juna 2017. god.